

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT RAMZLARI (BAYROQ,
GERB, MADHIYA) YARATILISHINING TARIXIY JARAYONI**

M.N. Nabixojayeva

Millat Umidi University

Annotatsiya

Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi davlat ramzlari — bayroq, gerb va madhiyaning yaratilish jarayoni tarixiy manbalar asosida yoritiladi. Ramzlarning shakllanishida xalqimizning qadimiy ramziy tafakkuri, mustaqillik g'oyalari va milliy qadriyatlarning o'zaro uyg'unlashuvi tahlil qilinadi. Davlat ramzlari O'zbekistonning suvereniteti va milliy o'zligini ifodalovchi muhim belgilardan biri sifatida talqin etiladi.

Kalit so'zlar: davlat ramzlari, bayroq, gerb, madhiya, mustaqillik, milliylik, tarixiy jarayon.

Аннотация

В данной статье освещается исторический процесс создания государственных символов Республики Узбекистан — флага, герба и гимна. Анализируется влияние национальных традиций и идей независимости на формирование символов. Государственные символы рассматриваются как важные признаки суверенитета и национальной идентичности.

Ключевые слова: государственные символы, флаг, герб, гимн, независимость, национальные ценности.

Annotation

This article explores the historical process of creating the state symbols of the Republic of Uzbekistan — the flag, emblem, and anthem. It analyzes how ancient symbolism, national traditions, and independence ideals influenced their formation. The state symbols are regarded as key elements representing the sovereignty and identity of Uzbekistan.

Keywords: state symbols, flag, emblem, anthem, independence, national identity, history.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng, o'z davlat ramzlarini yaratish masalasi eng muhim vazifalardan biri bo'ldi. O'zbekiston davlat ramzlarining g'oyaviy ildizlari xalqimizning ming yillik tarixida, qadimiy davlatlar va madaniyatlarda shakllangan. Qamariddin Usmonov o'zining "O'zbekiston tarixi" nomli asarida ta'kidlaganidek, qadimiy Turkiston hududida yashagan xalqlar ramzlar, tamg'alar va belgilar orqali o'z hokimiyati va davlat g'oyasini ifodalagan. Masalan, qadimgi turkiy qabilalar bayroqlarida moviy rang, quyosh va yulduz tasvirlari keng ishlatilgan. Bu belgilar keyinchalik ko'plab turkiy davlatlar, jumladan, O'zbekiston bayrog'ida ham o'z ifodasini topgan. Har bir xalqning ramzlari — uning tarixi, ma'naviyati va qadriyatlarini ifoda etadi. Shu sababli mustaqil O'zbekiston o'zining yangi, milliy g'oyalar asosida yaratilgan bayrog'i, gerbi va madhiyasini yaratdi. Bu ramzlar xalqimizning ozodlik, birlik va tinchlik yo'lidagi intilishlarini aks ettiradi.

Davlat bayrog'i. Amir Temur davlati davrida ham ramzlar davlat siyosatining muhim qismi bo'lgan. Temuriylar davrida ishlatilgan "kurultoy nishonlari", "tamg'a" va "bayroq belgilari" hukmdor hokimiyatining ramzi sifatida qaralgan. Qamariddin Usmonovning tadqiqotlarida keltirilishicha, Temur davridagi bayroq ranglari, yulduz va oy tasvirlari keyingi asrlarda turkiy xalqlarning ramziy tafakkurida chuqur ildiz otgan. Shu bois, mustaqillik yillarida O'zbekiston bayrog'i yaratilayotganda, bu tarixiy an'analarga ham e'tibor qaratilgan.

O'zbekiston Respublikasi Davlat bayrog'i 1991-yil 18-noyabrda Oliy Kengash tomonidan qabul qilingan "O'zbekiston Respublikasining Davlat bayrog'i to'g'risida"gi qonun bilan tasdiqlandi. Bayroq uchta asosiy rangdan —

moviy, oq va yashil ranglardan iborat bo'lib, ular orasida qizil chiziqlar mavjud. Bayroqning yuqori burchagida yarim oy va o'n ikki yulduz tasvirlangan.

Moviy rang — osmon va suvni, tinchlik va sadoqatni bildiradi. Oq rang — poklik, tinchlik, adolat va halollik timsolidir. Yashil rang esa tabiat, yangilanish, farovonlik ramzi bo'lib, xalqimizning dehqonchilik hayoti bilan bog'liq. Qizil chiziqlar esa hayotiy kuch va xalqning jon bag'ishlovchi qudratini ifodalaydi. Yarim oy — yangilanish va mustaqillik, o'n ikki yulduz esa qadimiy o'zbek madaniyatida mukammallik va abadiylik timsolidir.

Davlat gerbi. Davlat gerbi 1992-yil 2-iyulda “O‘zbekiston Respublikasining Davlat gerbi to‘g‘risida”gi qonun bilan tasdiqlangan. Gerbda O‘zbekistonning tabiati, madaniyati va qadriyatlari uyg‘un holda aks etgan. Gerbning markazida qanotlarini yoygan Xumo qushi tasvirlangan — u ozodlik va baxt ramzidir. Bundan tashqari, **Xumo qushi** xalqimiz tafakkurida qadimdan mavjud ramzdir. U ko‘plab xalq rivoyatlarida baxt, ezgulik va erkinlikni ifoda etgan. Qadimgi manbalarda Xumo qushining soyasi kimning ustiga tushsa, o‘sha odam baxtli bo‘ladi degan e’tiqod mavjud. Shu sababli O‘zbekiston gerbining markaziga aynan Xumo qushining kiritilishi bejiz emas — u xalq orzusi, mustaqillik va farovonlik timsolidir. Orqa fonda esa quyosh nurlari va vodiylar tasvirlangan bo‘lib, yurtning go‘zalligi va hayotbaxshligini ifodalaydi.

Gerb atrofini paxta va bug‘doy boshhoqlari o‘rab turadi — bu xalq farovonligi va mehnatsevarlikning belgisi. Yuqori qismidagi sakkiz qirrali yulduz ichida joylashgan yarim oy va yulduz esa O‘zbekistonning milliy an‘analariga, diniy va ma’naviy qadriyatlariga ishora qiladi. Pastki qismida “O‘zbekiston” yozuvi bitilgan lentalar mamlakat bayrog‘ining ranglarida bezatilgan.

Davlat madhiyasi. Davlat madhiyasi 1992-yil 10-dekabrda qabul qilingan. Madhiyaning so‘zlarini O‘zbekiston xalq shoiri Abdulla Oripov, musiqasini esa mashhur bastakor Mutal Burhonov yozgan. Madhiyada yurtga bo‘lgan cheksiz muhabbat, xalq birdamligi, tinchlik, ilm va mehnatga hurmat g‘oyalari aks etgan.

Madhiyaning yaratilishi o'zbek xalqining ruhiy birligini ifodalovchi muhim hodisa bo'ldi.

Davlat madhiyasi ham o'z ildizlarini milliy musiqiy merosdan oladi. Mutal Burhonov yaratgan musiqada xalq kuylariga xos ohanglar, o'zbek xalqining ohangdor ritmlari mujassam. Bu jihatni tarixchi Q. Usmonov "O'zbekiston tarixi: yangi davr" asarida milliy uyg'onish timsoli sifatida talqin etadi. Shuningdek, Abdulla Oripov madhiyaning so'zlarida o'zbek xalqining orzulari va tarixiy saboqlarini uyg'unlashtirgan.

O'zbekiston ramzlari xalqimizning tarixiy ildizlari va zamonaviy g'oyalarini birlashtirgan noyob timsollardir. Ular orqalik xalq o'zini dunyoga tanitadi, mustaqil va suveren davlat sifatida e'tirof etiladi. Bayroq, gerb va madhiya — bu nafaqat rasmiy belgilar, balki Vatanimizga bo'lgan hurmat, iftixor va sadoqat timsolidir.

Mustaqillik davrida ramzlarning ma'naviy va siyosiy ahamiyati. Mustaqillik yillarida davlat ramzlari xalqimizning milliy o'zligini mustahkamlashda beqiyos rol o'ynadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Davlat ramzlariga hurmat — bu Vatanga, xalqimiz tarixiga, bugungi va ertangi kuniga hurmatdir". Shu sababli ramzlarga munosabatni shakllantirish har bir fuqaroning ma'naviy burchi hisoblanadi.

Bugungi kunda maktab va oliy ta'lim muassasalarida davlat ramzlariga bag'ishlangan tadbirlar, darslar, musobaqalar o'tkaziladi. Misol uchun, ko'plab ta'lim muassasalari kunni O'zbekiston Respublikasi Davlat Madhiyasi bilan boshlaydi. Bu yosh avlodda milliy g'urur, Vatanga sadoqat, tarixiy xotira tuyg'usini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ramzlar endilikda faqat rasmiy belgi emas, balki o'zbek xalqining birdamligi va mustaqil tafakkurining timsoli sifatida qaralmoqda.

Qamariddin Usmonovning "O'zbekiston tarixi" darsligida qayd etilishicha, har bir davrda ramzlar milliy g'oyaning tashuvchisi bo'lib xizmat qilgan.

Mustaqillik davrida esa ular xalqning yangicha dunyoqarashi, erkin fikrlash, milliy tiklanish va global maydondagi o'z o'rnini anglash jarayonini ifodalab berdi.

Davlat bayrog'i xalqaro miqyosda O'zbekiston mustaqil davlat sifatida tan olinganini bildiradi. Gerb esa mamlakatning tabiiy go'zalligi, iqtisodiy asoslari va tinchlik siyosatini aks ettiradi. Madhiya esa xalqni birlashtiruvchi ruhiy kuch bo'lib, mustaqillik qadriyatlarini yuksaltirishga xizmat qiladi.

Bugungi kunda ramzlar O'zbekistonning har bir sohasida — diplomatik aloqalarda, xalqaro tadbirlarda, sport musobaqalarida, ta'lim muassasalarida — Vatan timsoli sifatida baland ko'tariladi. Ular nafaqat tashqi dunyoga, balki xalqimizning o'z ichki birligini ham namoyon etadi.

Qamariddin Usmonov va boshqa tarixchi olimlarning fikricha, davlat ramzlariga bo'lgan hurmat darajasi mamlakatda fuqarolik madaniyati va milliy o'zlik darajasini ko'rsatadi. Shu bois, davlat ramzlarini asrab-avaylash, ularning tarixini bilish va ularga nisbatan ehtirom bilan qarash har bir o'zbekistonlikning muqaddas burchidir.

Adabiyotlar

1. Constitution.uz. (2023). *O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi*
2. LEX.UZ - Ўзбекистон Қонунчилиги.
3. Smith, W. (2001). *Flag of Uzbekistan | Meaning, History & Colors*. Encyclopedia Britannica.
4. Tergov.uz. (2025). *Ozbekiston Respublikasi Ichki Ishlar Vazirligi Huzuridagi Tergov Departamenti*.
5. Wikipedia Contributors (2025). *Emblem of Uzbekistan*.
6. Usmonov Q. "O'zbekiston tarixi (qadimgi davrdan hozirgacha)". — Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2019.
7. Usmonov Q. "O'zbekiston tarixi: yangi davr". — Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.
8. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekiston strategiyasi". — Toshkent: O'zbekiston, 2021.